

gang til at træffe foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af køn, race, eller etnisk oprindelse, religion, eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. I traktatens artikel 177 hedder det for så vidt angår udviklingssamarbejdet, at Fællesskabets politik skal bidrage til den generelle målsætning om udvikling og befæstelse af demokratiet og retsstaten samt til målsætningen om respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

Værnet om religionsfriheden er medtaget i Charteret om grundlæggende rettigheder, som er vedtaget på Det Europæiske Råds møde i Nice i december 2000.

Ved siden af Kommissionen, Det Europæiske Råd og Rådet må også nævnes den øgede indsats, som Europaparlamentet har udfoldet i de senere år på dette område. Også EF- Domstolen og Den Europæiske Ombudsmand er med til at sikre og fremme menneskerettighederne, herunder religionsfriheden.

EU's udvidelsesproces har haft afgørende betydning for demokratisering og gennemførelse af europæiske værdier og normer i kandidatlandene i kraft af de kriterier, der er opstillet for optagelse i EU. Det politiske Københavnskriterium, som blev vedtaget på Det Europæiske Råd i København i 1993, indebærer, at kandidatlandet skal kunne påvise at have »opnået institutionel stabilitet, som garanterer demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder samt respekt for og beskyttelse af mindretal«. Heri ligger også et krav om, at de pågældende kandidatlande skal beskytte religionsfriheden.

Alle de central- og østeuropæiske kandidatlande samt Malta og Cypern, med hvem der er indledt optagelsesforhandlinger har opfyldt dette kriterium. EU fører løbende tilsyn med ansøgerlandenes overholdelse af det politiske Københavnskriterium.

I EU-samarbejdet indgår beskyttelsen og fremme af menneskerettighederne som en vigtig bestanddel af det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde. Dette giver sig udtryk i vedtagelsen af fælles strategier, fælles holdninger og aktioner, demarcher og erklæringer. Der foregår løbende, men i særdeleshed omkring samlingerne i FN's Menneskerettighedskommission og Generalforsamling, et samarbejde om indlæg i debatterne om menneskerettighederne overalt i verden og om udarbejdelsen og vedtagelsen af resolutionstekster, herunder resolutioner om menneskerettighedssituationen i enkelte stater,

hvorved krænkelse af religionsfriheden bliver taget op.

De skiftende formandskaber eller EU-troikaen foretager på de øvrige medlemslandes vegne henvendelser i tredjelande om menneskerettighederne generelt og om ofre for krænkelse heraf, herunder religionsfriheden.

Med enkelte lande, eksempelvis Kina, har EU engageret sig i en særlig menneskerettighedsdialog og et samarbejdsprogram. Under denne er religionsfriheden, herunder undertrykkelsen af religionsudøvelse uden for statsgodkendte foreninger eller trossamfund, et tilbagevendende spørgsmål.

I alle EU's generelle bilaterale aftaler med tredjelande indgår i dag en standardklausul om, at respekten for de grundlæggende menneskerettigheder, herunder religionsfriheden, ligger til grund for parternes interne og internationale politik og er et »væsentligt element« i aftalen. Fællesskabet har hermed sikret sig mulighed for helt eller delvist at suspendere anvendelsen af en aftale i tilfælde af manglende respekt for demokrati og brud på menneskerettigheder. Udover at indeholde menneskerettighedsklausulen er der med de fleste af aftalerne med tredjelande indført en regelmæssig politisk dialog om spørgsmål af fælles interesse. Herunder kan også menneskerettighedsspørgsmål tages op, når det er nødvendigt. På tilsvarende vis indgår respekten for menneskerettighederne i EU's partnerskabsaftaler og arrangementer med AVS-staterne og andre regioner, ligesom stabilitets- og associeringsprocessen over for Sydøsteuropa bygger herpå.

Dansk udviklingsbistand og religionsfriheden

I den nye strategi for dansk udviklingspolitik – Partnerskab 2000 – som Folketinget vedtog den 26. oktober 2000 fastslås det, at Danmark for at fremme demokratisering og respekt for menneskerettighederne vil støtte opbygningen af lokalt selvstyre og nationale politiske systemer, der kan give plads til etniske, kulturelle og religiøse forskelligheder og medvirke til generel respekt for minoriteter og oprindelige folks rettigheder.

Partnerskab 2000 fastholder fattigdomsorienteringen som overordnet mål, men slår samtidig fast, at ulighed, herunder ulighed mellem forskellige sociale, etniske og religiøse grupper, udgør en vigtig fattigdomsfaktor. Beskyttelsen af mindretal – eksempelvis religiøse mindretal – er blevet glemt eller bevidst marginaliseret i nogle udviklingslande i forbindelse med indførelse af